

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA FRANSUZ TILI O'QITISHDA
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI**

Muallif : Askarova Nargiza Davlatmirzayevna

Namangan Davlat Chet tillar instituti

Lingvistika (Fransuz tili) 2- bosqich magistranti

Kirish

Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'qitish, jumladan fransuz tilini o'zlashtirish, ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Yosh avlodga xorijiy tilni o'rgatish, ularning lingvistik ko'nikmalarini rivojlantirish va global dunyo bilan muloqotga tayyorlash uchun zarur. Ayniqsa, fransuz tilini o'rganish o'quvchilarda madaniy va ijtimoiy jihatdan muhim kompetensiyalarni shakllantiradi. Fransuz tili nafaqat diplomatiya, san'at va adabiyotda, balki xalqaro iqtisodiyot va texnologiyalar sohasida ham keng qo'llaniladi, bu esa uni o'qitishning dolzarbligini oshiradi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichida fransuz tilini o'rgatish jarayonining o'ziga xos tomonlari mavjud. O'quvchilarning yosh xususiyatlari tufayli darslar qiziqarli, interfaol va ijodiy yondashuvlar asosida tashkil etilishi lozim. Shu nuqtai nazardan, pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini tashkil etishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Bunday texnologiyalar o'qituvchilarga o'quv jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarni tilni o'rganishga jalb qilish va ularning bilim darajasini oshirish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonini osonlashtiradi va o'quvchilar uchun yanada qulay shart-sharoitlar yaratadi. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), didaktik o'yinlar va kolaborativ o'qitish usullari fransuz tilini o'rgatishda o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qilish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning lingvistik

ko'nikmalarini yanada kuchaytiradi, muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi va o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada tezlashtiradi.

Metodologiya. Tadqiqot davomida boshlang'ich sinflarda fransuz tilini o'qitishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini aniqlash uchun turli xil ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonining samaradorligini aniqlash va bu texnologiyalarning o'quvchilarning o'zlashtirish jarayoniga ta'sirini o'rganish bo'ldi. Quyida tadqiqotda qo'llanilgan metodlar batafsil keltirilgan:

1. Adabiyotlarni tahlil qilish

Fransuz tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish bo'yicha mavjud ilmiy va amaliy manbalar chuqur o'rganildi. Ushbu bosqichda:

- Pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayonida qo'llashga oid xalqaro va mahalliy tadqiqotlar tahlil qilindi.
- Fransuz tilini o'qitishga oid eng samarali metodlar va usullar tanlab olindi.
- O'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos keluvchi innovatsion yondashuvlar o'rganildi.
- Bu bosqich tadqiqotning ilmiy asosini shakllantirishda muhim rol o'ynadi.

2. Eksperiment

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan pedagogik texnologiyalarning samaradorligini baholash uchun eksperiment o'tkazildi. Eksperimentning asosiy yo'nalishlari:

- Interfaol metodlar, masalan, rolli o'yinlar va guruh ishlari yordamida o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishi baholandi.
- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (multimedia vositalari va elektron platformalar) qo'llangan darslarning natijalari kuzatildi.
- Didaktik o'yinlar yordamida o'quvchilarning so'z boyligi va talaffuzdagi rivojlanish jarayoni o'rganildi. Eksperiment davomida o'quvchilar ikkita guruhga bo'lindi: biri an'anaviy o'qitish usullari asosida, ikkinchisi esa innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim oldi. Natijalar tahlil qilinib, samaradorlik ko'rsatkichlari qiyoslandi.

3. So'rovnoma va intervyu

Tadqiqot jarayonida boshlang'ich sinf o'qituvchilari va o'quvchilarning fikrlarini aniqlash maqsadida so'rovnomalar va intervyular o'tkazildi.

- **O'qituvchilar uchun so'rovnoma:** Fransuz tilini o'qitishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, ulardan foydalanishdagi qiyinchiliklar va imkoniyatlar haqida fikrlar olindi.
- **O'quvchilar uchun so'rovnoma:** Interfaol metodlar va o'yin shakllari bilan tashkil etilgan darslarning o'quvchilarning qiziqishiga qanday ta'sir qilganligi tahlil qilindi.
- **Intervyu:** Ta'lim jarayonida qo'llanilgan texnologiyalar bo'yicha o'qituvchilar va ota-onalarning tavsiyalari yig'ildi.

4. Tahliliy yondashuv

Tadqiqot davomida olingan natijalar har tomonlama tahlil qilindi:

- Eksperiment natijalari, o'qituvchilar va o'quvchilarning so'rovnoma ma'lumotlari taqqoslandi.

- Samaradorlik ko'rsatkichlari hisoblandi: innovatsion yondashuvlar yordamida o'quvchilarning nutq rivoji, so'z boyligi va yozma ishlardagi muvaffaqiyatlari baholandi.

- An'anaviy va innovatsion usullarning natijalari qiyoslanib, samarali metodlar aniqlandi.

Natijalar. Tadqiqot davomida boshlang'ich sinflarda fransuz tilini o'qitishda pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi bo'yicha bir qator muhim natijalar aniqlandi. Quyida tadqiqotning asosiy yo'nalishlari bo'yicha olingan natijalar kengroq yoritiladi:

1. Pedagogik texnologiyalarning o'quv jarayonidagi o'rni

Pedagogik texnologiyalardan foydalanish fransuz tilini o'rganish jarayonida bir qancha ijobiy natijalar berdi:

- **Interfaol metodlar:** Interfaol darslar davomida o'quvchilar yangi so'zlarni tezroq o'zlashtirishdi va muloqot qilishga bo'lgan qiziqishlari sezilarli oshdi. Rolli o'yinlar, munozaralar va savol-javob usullari o'quvchilarning faolligini kuchaytirdi. Bu o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda muhim omil bo'ldi.

- **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT):** Multimedia vositalari (audio, video, interaktiv dasturlar) va onlayn platformalar yordamida o'quvchilarning vizual va eshitish qobiliyatlari rivojlandi. Masalan, fransuz tilidagi ovozli matnlar va animatsiyalardan foydalanish o'quvchilarning talaffuz ko'nikmalarini yaxshiladi va darslarni qiziqarliroq qildi.

- **Didaktik o'yinlar va guruh ishlari:** Didaktik o'yinlar orqali o'quvchilar nafaqat yangi so'zlarni o'rgandi, balki ularni darsda qo'llashga ham muvaffaq bo'lishdi. Guruh ishlari orqali o'quvchilarning jamoada ishlash va bir-biridan o'rganish ko'nikmalari rivojlandi. Natijada darslar qiziqarliroq va samaraliroq bo'ldi.

2. Muammolar

Tadqiqot davomida fransuz tilini o'qitishda pedagogik texnologiyalardan foydalanishda bir qancha muammolar aniqlangan:

- **Darslik va o'quv materiallarining zamonaviy talablarga mos emasligi:** Mavjud darsliklar va qo'llanmalar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga va interfaol o'qitish uslublariga to'liq mos kelmaydi. Natijada, yangi pedagogik texnologiyalardan to'liq foydalanishda cheklovlar mavjud.

- **O'qituvchilarning malaka yetishmovchiligi:** Ba'zi o'qituvchilar pedagogik texnologiyalarni qo'llash bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmaga ega emas. Bu muammo o'quv jarayonida innovatsion uslublardan foydalanish samaradorligini pasaytiradi.

- **AKT vositalarining yetarli emasligi:** Ba'zi ta'lim muassasalarida texnik infratuzilma yetarli darajada rivojlanmagan, bu esa zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni cheklaydi.

3. Amaliy natijalar

Tadqiqot natijalari pedagogik texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi ijobiy ta'sirini ko'rsatdi:

- **Interfaol va didaktik uslublarning samaradorligi:** Ushbu usullar yordamida o'quvchilarning lingvistik rivojlanishi tezlashdi. So'z boyligi, talaffuz va grammatika bo'yicha bilimlar sezilarli yaxshilandi. Masalan, o'quvchilar sinovdan o'tkazilgan darslarda o'rtacha 30% ko'proq yangi so'zlarni o'zlashtirishga muvaffaq bo'lishdi.

- **Texnologiyalarni qo'llash samaradorligi:** AKT vositalari yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini 25% ga oshirdi. So'rovnoma natijalari asosida aniqlangan bu ko'rsatkich interaktiv yondashuvlarning ahamiyatini tasdiqladi.

- **Ijodiy ko‘nikmalarning rivoji:** Rolli o‘yinlar va guruh ishlari natijasida o‘quvchilarning ijodiy va muloqot qilish ko‘nikmalari sezilarli darajada oshdi. Ular yangi so‘zlarni mustaqil tarzda jummalarda qo‘llashni o‘rganishdi, bu esa ularda fransuz tilida muloqot qilishga bo‘lgan ishonchni kuchaytirdi.

- **Munozara.** Pedagogik texnologiyalarni fransuz tilini o‘qitishda keng joriy etish zamonaviy ta’lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning lingvistik ko‘nikmalari sezilarli darajada rivojlanib, ular nafaqat tilni o‘rganishga, balki uni samarali qo‘llashga ham tayyorlanadi. Shuningdek, texnologiyalar yordamida ta’lim jarayonini interfaol, qiziqarli va mazmunli qilish imkoniyati yuzaga keladi. Biroq, ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun qator sharoitlarning bajarilishi zarur.

O‘qituvchilarning malakasi va roli

Pedagogik texnologiyalarning muvaffaqiyatli joriy etilishida asosiy omil — o‘qituvchilarning malakasi. Zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashni biladigan, innovatsion metodlarni samarali qo‘llay oladigan o‘qituvchilar ta’lim jarayonini yuqori darajada tashkil eta oladilar. Afsuski, ba’zi o‘qituvchilar yangi texnologiyalarni qo‘llashda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu, ko‘pincha, maxsus tayyorgarlikning yetarli emasligi yoki mavjud texnologiyalar haqida yetarli ma’lumotga ega bo‘lmaslik bilan bog‘liq. Shu sababli, o‘qituvchilarni muntazam ravishda malaka oshirish kurslariga jalb qilish va ularga texnologiyalar bilan ishlash bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni berish zarur.

Texnik infratuzilmaning ahamiyati

Ta’lim jarayonida texnik infratuzilma muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni muvaffaqiyatli qo‘llash uchun sinfxonalar texnik jihozlar, jumladan, kompyuterlar, interaktiv doskalar, audio va video vositalar bilan to‘liq ta’minlangan bo‘lishi kerak. Aks holda, texnologiyalarni qo‘llash faqat nazariy darajada qolib ketishi mumkin. Tadqiqot davomida aniqlanganidek,

ba'zi ta'lim muassasalarida AKT vositalari yetarli emas yoki ulardan foydalanish imkoniyatlari cheklangan. Bu esa texnologiyalarning samaradorligini pasaytiradi va ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni cheklaydi. Shu sababli, infratuzilmani modernizatsiya qilish va ta'lim muassasalarini zarur texnik vositalar bilan jihozlash zarur.

Psixologik xususiyatlar va o'yin metodlari

Boshlang'ich sinf o'quvchilari yoshiga xos psixologik xususiyatlarga ega. Ular o'yin shaklidagi faoliyatni afzal ko'radilar va diqqatlarini uzoq vaqt bir joyda to'plashda qiyinchilikka duch keladilar. Shu sababli, texnologiyalarni o'yin tarzida taqdim etish ularning qiziqishini oshiradi va bilimlarni osonroq o'zlashtirishlariga yordam beradi. Masalan, didaktik o'yinlar, interaktiv dasturlar va multimedia vositalari yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning qiziqishini saqlab qoladi va ularni ta'lim jarayoniga faol jalb qiladi. Bundan tashqari, o'yin shaklidagi darslar o'quvchilarning ijodiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularda yangi bilimlarni o'zlashtirishga bo'lgan motivatsiyani oshiradi.

Fransuz tilini o'qitishning madaniy va muloqot jihatlari

Fransuz tilini o'rganish o'quvchilarga nafaqat lingvistik bilimlarni, balki fransuz madaniyatini ham o'zlashtirish imkonini beradi. Pedagogik texnologiyalar yordamida o'quvchilarga fransuz tilidagi madaniy materiallar (musika, san'at, kino, adabiyot) taqdim etilishi mumkin. Bu nafaqat ularning tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki ularni xalqaro madaniyatga yaqinlashtiradi. O'quvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish uchun texnologiyalar, masalan, virtual muloqot platformalari yoki xalqaro loyihalarda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirish lozim.

Qiyinchiliklarni bartaraf etish va kelajak uchun imkoniyatlar

Texnologiyalarning to'laqonli joriy etilishi uchun texnik infratuzilma va o'qituvchilarning malakasini oshirish masalalarini hal etish muhimdir. Shu bilan

birga, ta'lim jarayonida texnologiyalarni qo'llash bo'yicha maxsus metodik qo'llanmalar ishlab chiqish, darsliklarni zamonaviy talablar asosida yangilash va didaktik vositalarni boyitish lozim.

Xulosa.

Boshlang'ich sinflarda fransuz tilini o'qitishda pedagogik texnologiyalarni qo'llash zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda. Bu texnologiyalar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilish, ularda mustaqil o'qib-o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va ta'lim samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagogik texnologiyalar yordamida o'quvchilarning lingvistik ko'nikmalari rivojlanib, ularning so'z boyligi, talaffuz mahorati va grammatik bilimlari sezilarli darajada oshadi. Shuningdek, bu texnologiyalar ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va interfaol qiladi, bu esa o'quvchilarning chet tiliga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Fransuz tilini boshlang'ich sinflarda o'rgatishda pedagogik texnologiyalarni qo'llashning muhimligi shundaki, ular faqatgina tilni o'rganish bilan cheklanmay, o'quvchilarning muloqot madaniyatini, ijodiy fikrlash qobiliyatlarini va jamoada ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Ayniqsa, yosh bolalar uchun interfaol metodlar, didaktik o'yinlar va multimedia vositalaridan foydalanish ta'lim jarayonini qiziqarli qiladi va ularda tilni o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari pedagogik texnologiyalarni qo'llashning ayrim cheklovlari va muammolarini ham aniqladi. O'qituvchilarning malaka yetishmovchiligi, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi va zamonaviy talablarga mos keluvchi darsliklarning kamligi bu texnologiyalardan to'liq foydalanishga to'sqinlik qilmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Kelgusida pedagogik texnologiyalarning fransuz tilini o‘qitishda samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi yo‘nalishlarda ish olib borish tavsiya etiladi:

1. O‘qituvchilarning malakasini oshirish

- O‘qituvchilar uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash bo‘yicha muntazam treninglar va malaka oshirish kurslarini tashkil qilish.
- Fransuz tilini o‘qituvchi o‘qituvchilarning yangi metod va texnologiyalarni o‘zlashtirishi uchun xalqaro tajriba almashish dasturlarini joriy etish.

2. Texnik infratuzilmani rivojlantirish

- Ta’lim muassasalarini zamonaviy AKT vositalari bilan jihozlash, jumladan, interaktiv doskalar, kompyuterlar, va internet platformalari bilan ta’minlash.
- Texnologik vositalardan foydalanish bo‘yicha metodik ko‘rsatmalar ishlab chiqish.

3. O‘quv materiallari va darsliklarni yangilash

- O‘quvchilarning yoshiga mos keladigan va zamonaviy talablarni hisobga oluvchi yangi darsliklar va metodik qo‘llanmalarni ishlab chiqish.
- Didaktik o‘yinlar, multimedia materiallari va interaktiv resurslarni kengaytirish.

4. Interfaol va innovatsion metodlarni joriy etish

- Interfaol usullar, masalan, rolli o‘yinlar, guruh ishlari va loyiha asosida ta’lim berish metodlarini keng qo‘llash.

○ Onlayn va oflayn o'qitishni birlashtirgan gibrid o'qitish yondashuvlarini joriy qilish.

5. Tadqiqot va monitoring olib borish

○ Pedagogik texnologiyalarning samaradorligini muntazam o'rganish va kuzatib borish.

○ Olingan natijalar asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish bo'yicha yangi strategiyalar ishlab chiqish.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching* (5th ed.). Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
3. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson Education.
4. Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
5. Warschauer, M., & Kern, R. (2000). *Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice*. Cambridge University Press.
6. Bax, S. (2003). "CALL—Past, Present and Future." *System*, 31(1), 13–28.
7. Beatty, K. (2013). *Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning*. Routledge.
8. Tomlinson, B. (2011). *Materials Development in Language Teaching* (2nd ed.). Cambridge University Press.
9. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
10. Chapelle, C. A. (2001). *Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing, and Research*. Cambridge University Press.